

ANNA MARIA GUASCH, *EL ARTE DEL SIGLO XX EN SUS EXPOSICIONES. 1945-1995.*
Ediciones del Serbal, Barcelona 1997.

Aquest llibre va merèixer el Premi Espais d'enguany a la millor obra de temàtica artística, la qual cosa ja ens avisa de l'interès i la qualitat del treball. Dues de les seves principals virtuts són la utilitat, ja que ens permet una immersió fecunda en el coneixement i les dinàmiques de l'art contemporani, i la claredat expositiva i conceptual, característiques que no deuen ser alienes al fet que la seva autora té una dilatada trajectòria en el camp de la docència i la crítica d'art, i per tant el vessant didàctic, en el bon sentit de la paraula, i l'ús d'una escriptura àgil i desbrossadora constitueixen valors dignes d'esment.

El volum està format per quaranta-dos capítols que abracen mig segle de l'activitat artística internacional i tracten diferents temes, corrents i tendències, des del nou ordre americà dels quaranta (amb l'abstracció, el surrealisme i el biomorfisme), fins a la multidiversitat i el multiculturalisme en l'art dels anys noranta. L'enfocament és de base històrica i se centra en les principals exposicions col·lectives de caràcter temàtic, de tesi en alguns casos, que, a l'entendre de l'autora, han marcat de forma significativa l'esdevenidor de l'art. El lloc central que atorga a les exposicions ve del seu paper com a "instruments de comunicació d'intencions, de l'esperit de les coses" i "manifestació de l'esperit del temps, dels diversos temps", característiques que, segons ella, han fet que esdevinguessin una de les eines més importants tant per a la difusió de l'art contemporani, com per a la seva constitució i gestació. Per fer-se una idea de l'ampli desplegament documental que realitza l'analista, direm que les mostres seleccionades i comentades s'elevan a cent trenta-dues.

Els diferents capítols que formen el volum repeteixen sistemàticament la mateixa estructura. En cadascun, hi ha una primera part que serveix per introduir, contextualitzar i tractar el tema, i una segona part on es presenten i analitzen les exposicions seleccionades. Cal destacar que l'autora no es limita a oferir i comentar els plantejaments dels grups i corrents que constitueixen l'eix del capítol, sinó que també té en compte el ressò i la visió que van merèixer a la crítica del moment i a altres grups, afins o antagònics; la qual cosa permet situar amb força precisió uns i altres en la dinàmica artística contemporània, alhora que evidencia les diferències, tensions i els conflictes que mantenien entre ells. D'altra banda, l'enfocament del treball aporta una valuosa informació suplementària sobre el paper social i cultural jugat per artistes, crítics, comissaris d'exposicions, galeries, centres d'art o museus en el procés de desenvolupament de les diferents tendències. Cadascun dels diferents capítols es tanca amb una cronologia i una bibliografia relatives a allò tractat, que són una invitació per a aprofundir en les diferents temàtiques. Cal destacar, també, la importància qualitativa i quantitativa de la documentació gràfica inclosa en el llibre, prop de quatre-centes reproduccions.

El valor altament positiu del conjunt, que el fa un llibre absolutament recomanable, es veu entelat, però, pel fet que totes les exposicions seleccionades pertanyen, exclusivament, a l'Europa occidental o als Estats Units, la resta del món n'és absent, malgrat algunes referències esparses a autors i iniciatives d'altres països i lati-

tuds. Contràriament, les iniciatives artístiques celebrades a l'Estat espanyol reben una atenció superior, sobredimensionada en relació amb la resta d'estats, i amb el seu ressò i importància real en el context internacional.

Narcís Selles

ARTICLE: REVISTA *EL PASEANTE.*
LA ERA DIGITAL Y SUS DILEMAS.
Maig 1998

El desenvolupament accelerat de les noves tecnologies en les darreres dècades ha generat diferents debats sobre quina repercussió tindrà en el subjecte una societat absolutament colonitzada i mediatitzada per la tècnica. La història de la literatura i el cinema està impregnada de somnis futuristes que posen en evidència el temor, la incertitud i l'eufòria que al llarg dels segles han provocat els avanços en el camp científic. Des de *Frankenstein* fins als actuals llibres de ciència-ficció, passant per la mítica novel·la *1984* o pel llibre com *Blade runner*, s'ha especulat sobre un futur dominat per la intel·ligència artificial, en el qual conviurien robots, ciborgs, humans i en definitiva tots aquells nous espècimens que els sistemes més sofisticats permetessin. Els satèl·lits de comunicació, els ordinadors personals, l'enginyeria genètica, la realitat virtual, la bioelectrònica... han fet possible que algunes de les històries més fictícies fossin realitat, de manera que els valors poètics humanoartificials més novel·listics han traspassat els àmbits de la imaginació per instaurar-se en la quotidianitat. En aquest sentit, les conseqüències que pot tenir la revolució tecnològica i la incertesa sobre el futur de la societat postindustrial han engendrat inquietud en determinats sectors socials i han provocat divergència de criteris.

El món mediàtic ha desencadenat la transgressió dels límits de la realitat convencional, fet que ha alterat els paràmetres tradicionals d'espai-temps i ha organitzat l'àmbit social entorn un nou vector que Paul Virilio ha definit com *dromocràcia*. La virtualitat i la instantaneïtat constitueixen el valor del ciberespai i encunyen una nova civilització, síntesi de la cultura tradicional i l'enginyeria informàtica. Des d'aquesta òptica, la introducció dels PC's en la vida domèstica suposa un pas endavant cap a la consolidació de la desterritorialització i la dilució de conceptes com *polis*, frontera, exterior o interior.

La revista *El Paseante* dedica el seu darrer número -*La revolución digital y sus dilemas*- a les transformacions culturals i socials que comporta la implantació dels nous mitjans tecnològics. Així mateix, conjuntament amb l'edició, s'adquireix l'assaig *Velocidad de escape* escrit pel crític cultural americà Mark Dery, que ha investigat a bastament sobre l'era electrònica.

El monogràfic se centra principalment en les xarxes informàtiques, la realitat virtual i la creació artística. La revista, que té la col·laboració de destacades personalitats del món intel·lectual, escriptors de ciència-ficció, artistes i personatges de la cibercultura, mostra la diversitat d'opinions i contradiccions que es generen entorn dels nous recursos tecnològics. D'aquesta manera, el lector trobarà des dels manifestos o els discursos dels tecnòfils més aferrissats que inviten a la sublevació civil per mitjà dels suports informàtics, fins a posicions més prudentes i escèptiques.